

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL

VERSENYTANÁCS

Vj-19/2008/30.

A Gazdasági Versenyhivatal eljáró versenytanácsa a **MAX-IMMUN Rák- és Immunkutató Kft.** (Komárom) eljárás alá vont vállalkozás ellen fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása miatt indult eljárásban megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta és kihirdette az alábbi

h a t á r o z a t o t.

A Versenytanács

- **megállapítja, hogy az eljárás alá vont vállalkozás jogsértő magatartást tanúsított**, amikor az általa forgalmazott étrend-kiegészítőkkel kapcsolatos egyes reklámjaiban fogyasztó megtévesztésére alkalmas állításokat tett, továbbá
- az eljárás alá vont vállalkozást kötelezi 1.000.000 Ft (egymillió forint) **bírság megfizetésére.**

A bírságot a határozat kézhezvételétől számított harminc napon belül a Gazdasági Versenyhivatal 10032000-01037557-00000000 számú bírságbevételei számlája javára kell megfizetni.

A határozat felülvizsgálatát a kézhezvételtől számított harminc napon belül a Fővárosi Bíróságnak címzett, de a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtandó vagy ajánlott küldeményként postára adott keresettel lehet kérni.

Indokolás

I.

A vizsgálat indításának körülményei

1. A Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) a MAX-IMMUN Rák- és Immunkutató Kft. (a továbbiakban: MAX-IMMUN Kft., vagy eljárás alá vont vállalkozás) ellen a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló többször módosított 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 67. § (1) bekezdése, valamint 70. § (1) bekezdése alapján versenyfelügyeleti eljárást indított 2008. február 5-én. A GVH észlelte, hogy az eljárás alá vont vállalkozás az általuk forgalmazott „vitanaX PX-4” extraktum kapszulának és a „vitanaX” három fajta gombaport tartalmazó készítménynek az írott sajtóban megjelentetett fizetett hirdetésekben, PR cikkekben, szórólapon, az elektronikus médiában elhangzott nyilatkozataiban és a www.max-immun.hu illetve a www.vitanax.hu honlapon valószínűsíthetően szakmailag nem kellően megalapozott hatásokat tulajdonít. Az eljárás alá vont vállalkozás magatartásával vélelmezhetően megsértette a Tpv. – a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalmát szabályozó - III. fejezetének rendelkezéseit.

2. A Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatósághoz érkezett bejelentésből a GVH arról szerzett tudomást, hogy bizonyos szponzorált cikkek a speciális gombakivonatok rákellenes hatásairól adnak tájékoztatást, akként, hogy a cikk végén az eljárás alá vont www.vitanax.hu internetes oldalára hivatkoznak, mint „további szakirodalmi info”-ra. A honlapon az olvasó további információt találhat az eljárás alá vont termékeiről.

3. Tekintettel arra, hogy a mérlegelési időszakban beszerzett dokumentumok alapján a leírt magatartások valószínűsítik a Tpv. III. fejezetében foglalt rendelkezések megsértését, ezért az ügy kivizsgálása a GVH hatáskörébe tartozik.

A versenyfelügyeleti eljárás indítását a közérdek védelme szükségessé tette, mert az eljárásban érintett készítményekre vonatkozó tájékoztatások az írott sajtóban megjelent hirdetésekben, szórólapon, televíziós riportokon és az internetes honlapokon keresztül a fogyasztók széles köréhez eljuthattak. Az eljárásban érintett tájékoztatások egy különösen érzékeny, kiszolgáltatott fogyasztói kört (beteg, betegségre hajlamos, illetve időskorú emberek) céloztak meg.

II.

Az eljárás alá vont vállalkozás

4. Az eljárás alá vont vállalkozás adatai:

A cég neve:	MAX-IMMUN Rák-és Immunkutató Kft.
A cég székhelye:	2900 Komárom, Arany János utca 91.

5. A MAX-IMMUN Kft.-t 2004 márciusában két magánszemély alapította. Jegyzett tőkéje 3 millió forint. Főtevékenysége a társasági szerződés alapján egyéb élelmiszer kereskedelem.

A Társaság ügyvezetőjének nyilatkozata szerint a Kft. megalapításával céljuk az volt, hogy Prof. Dr. Facht József rákkutató, immunológus, az MTA orvostudományok doktora által több évtizede különböző gomba eredetű hatóanyagokkal végzett kutatások eredményeit hasznosítsák, és azok alapján polysaccharidákból és más természetes alapú összetevőkből készült termékeket állítsanak elő és forgalmazzanak. A „vitanaX PX-4” extraktum kapszula alapanyagainak minőségtanúsítványát a Vj-19/2008/005. számú ügyirat titkosan kezelendő melléklete tartalmazza.

6. A MAX-IMMUN Kft. 10 féle különböző összetételű étrend-kiegészítőt, illetve élelmiszert forgalmaz. Az eljárásban érintett 2 féle „vitamaX” készítmény értékesítéséből származott a vállalkozás 2007. évi nettó árbevételének többsége.¹

7. Az eljárás alá vont vállalkozás 2007. január 1. és 2008. február 15. közötti árbevételi és az értékesítés mennyiségére vonatkozó adatokat, termékenkénti bontásban a Vj-19/2008/002. számú ügyirat titkosan kezelendő melléklete tartalmazza.

III.

A versenyfelügyeleti eljárásban érintett termékek és a fogyasztók jellemzése

8. Az eljárásban közvetlenül érintett - gomba kivonatokat tartalmazó - étrend-kiegészítő kapszula és por tapasztalati és egyben bizalmi jellegű termék. A fogyasztók a használat során tapasztalják meg, de még akkor sem egyértelműen, hogy a megvásárolt termék megfelel-e az általuk előzetesen támasztott elvárásoknak, alkalmas-e a várt hatás kiváltására. A készítmények hatása egyénenként lényegesen eltérő lehet, szélsőséges esetekben még az is elképzelhető, hogy a várt hatás elmaradásán túl, a termék kedvezőtlenül befolyásolhatja az azt megvásárló személy egészségét is. A termék bizalmi jellegét erősíti az a körülmény, hogy a fogyasztók többnyire nem egyedül ettől a készítménytől remélnék kedvező változást, hanem műtéti, kemoterápiás, vagy sugárkezelés kiegészítőjeként, sokszor más termékekkel együtt alkalmazzák.

9. Az eljárásban érintett két termék közül a „vitanaX PX-4” megnevezésű 120 db-os kiszerelésű étrend-kiegészítő kapszula 150 mg Patkányelv gomba (*Phellinus lintens*), 150 mg bokrosgomba (*Grifola frondosa*), 150 mg ABMK gomba² (*Agaricus blazei* Murill) és 50 mg pecsétviaszgomba (*Ganoderma lucidum*) extraktumot tartalmaz. A 330g-os kiszerelésű „VitanaX” háromféle gombapor (bokrosgomba, *Agaricus blazei* Murill gomba pecsétviaszgomba) keveréke, fogyasztása teaként javasolt.

10. Az eljárásban érintett két terméket MAX-IMMUN Kft. által biztosított alapanyagokból más vállalkozások állítják elő.

---

¹ A pontos hányad a Vj-19/2008/ számú iratban található.

² Az ABMK gombának nincs magyar elnevezése.

11. A MAX-IMMUN Kft. által forgalmazott gombakivonatokat tartalmazó készítmények az ország bármely területéről megrendelhetők a vállalkozás www.max-immun.hu honlapján működtetett webáruházon keresztül, a 34 / 347 349 telefonszámon, a 06/30- 391 - 80 – 80 információs vonalon és megvásárolhatók a vállalkozás szerződéses partnereinél.

12. Az érintett termékek fogyasztói két csoportot alkotnak.

Az első csoportba tartoznak azok, akik egészségmegőrző, prevenciós célból vásárolják meg az eljárásban érintett termékeket.

A másik csoportot azok a vásárlók alkotják, akik a már meglévő daganatos, immunrendszeri és egyéb meglévő betegségük miatt fokozottabban fogékonyak minden olyan új információra, termékre, amely jelenlegi állapotukban javulást, illetve annak változásában kedvező hatást ígér. A fogyasztói döntésük meghozatala során a legfontosabb szempont számukra az ígért hatás megvalósulása.

IV.

Kifogásolt magatartás

13. A versenyfelügyeleti eljárásban érintett gombakivonatokat tartalmazó két terméket és azok gyógyító hatásait népszerűsítő fizetett hirdetések nagy példányszámú, országos terjesztésű egészségmegőrző magazinokon, továbbá a vállalkozás által terjesztett szórólapon és www.max-immun.hu, illetve a www.vitamax.hu honlapokon keresztül a vásárlók széles köréhez jutottak illetve juthattak el. A termékek megismertetéséhez nagy nézettségű televíziós csatornákon sugárzott PR interjúk is hozzájárultak, melyekről eljárás alá vont állította, hogy anyagi ellenszolgáltatás nélkül kerültek adásba.

14. Az eljárás alá vont vállalkozás a 2007. évtől az írott sajtóban megjelentetett fizetett hirdetésekben, PR cikkekben, szórólapon, az elektronikus médiában elhangzott nyilatkozataiban és a www.max-immun.hu, illetve a www.vitanax.hu honlapon az általa forgalmazott „vitanaX PX-4” extraktum kapszulának és a „vitanaX” három fajta gombaport tartalmazó készítménynek az emberi egészségre kifejtett kedvező hatást tulajdonít.

15. A versenyfelügyeleti eljárásban érintett megállapítások készítményenként az alábbiak:

vitanaX PX-4 extraktum kapszula:

- *„Speciális kivonatok az immunrendszer természetes erősítésére³. Hatóanyagai tudományos összehasonlító tesztekben a legerősebb természetes, hatékonyan felszívódó immunerősítőnek bizonyultak és klinikai tesztekben eredményesek voltak. Hatásmechanizmusuk egyedülálló és sokrétű. Száz százalékban természetes eredetűek.*
- *„A legerősebb hatóanyagának tartott „Patkányelv” kivonat csak ebben a termékben található Magyarországon.*

---

³ Aláhúzással kerültek kiemelésre a versenyjogi szempontból jogsértőnek tekintett állítások.

- „Szakirodalmi hatását hasonlítsa össze természetes daganat ellenes és immunerősítő készítményekkel!”

vitanaX három fajta gombaport tartalmazó készítmény

- „Erősítheti a szervezet ellenálló képességét más terápiák káros mellékhatásaival szemben, valamint felerősíti más terápiák jótékony hatását.
- „A szervezet minden állapotában hatékonyan javítja az életminőséget és a szervezet ellenállóképességét.”

Mindkét termékre vonatkozóan:

- „csökkenthetik a kemoterápiás és sugárkezelések káros mellékhatásait”
- „fokozzák a szervezet ellenálló képességét és az immunrendszer reakcióképességét”
- „A pecsétviaszgomba kivonata klinikai kísérletekben eredményesnek bizonyult az asztma kezelésében. Komplex immunerősítő és rákellenes gyógyszerek keverékével csökkenthetők a környezetszennyezés káros hatásai, mivel azok folyamatosan mérgeztelenítik a szervezetet, enyhítik vagy megszüntetik az allergiás reakciókat, erősítik az immunrendszert. Csökkentik a szív- és érrendszeri betegségek előfordulásának valószínűségét. A hernyógomba-kivonat a sportolók kedvelt immunerősítője, hagyományosan tüdő-, vese- és májtisztításra használják. A lepkefül-kivonattal megelőzhető a szív-, és érrendszeri betegségek. A patkányelv-kivonat a legerősebb természetes immunerősítő és rákellenes hatóanyagának bizonyult. A kigyószálfonó kivonat megvédheti az agysejteket a káros környezeti hatásoktól.”
- „... a cseppkőgomba-kivonat a gyomor és a bél egészséges működésének megőrzésében segít”
- ajánlott a termékek rendszeres fogyasztása:
  - „- daganatos, immunrendszeri és allergiás betegeknek
  - szív és érrendszeri problémában szenvedőknek
  - stresszes életet élőknek, sportolóknak
  - erős fizikai és szellemi megterhelés esetén
  - dohányosoknak”
- „...jelentős emlőrák ellenes hatást is kifejtenek (70%-os hatékonysággal)
- „... képesek a szervezet D-vitamin készleteinek jelentős növelésére”
- „...jelentősen javítják az inzulin érzékenységet, elősegítve a gyógyulást és a megelőzés hatékonyságát”
- „A Patkányelv kivonatot tartalmazó gyógyszerek kivonatok magyarországi bevezetésével a nőgyógyászati tumorokban szenvedők kiegészítő terápiájában is eddig soha nem látott hatékonyságú eszköz áll az érintettek rendelkezésére.”
- „hatóanyagainak hatásait tudományos szakirodalom és klinikai kísérletek támasztják alá”
- „a hatóanyagok magas koncentrációja és minősége folyamatosan ellenőrzött és garantált”
- „hatóanyagainak mellékhatásai nem ismertek”

- „az élet védelmezője”
- „hasonló hatóanyag típusú termékeket többek közt Japánban hivatalosan elfogadott és bejegyzett tumorelleses gyógyszerként tartanak nyilván.”

Újságokban megjelentetett fizetett hirdetések

16. Az eljárásban érintett termékek népszerűsítése érdekében az írott sajtóban több szakmai cikknek látszó fizetett hirdetés, PR cikk is megjelent, melyeket a Kft. ügyvezetője (Varga Gábor) illetőleg orvos szakértői (Prof. dr. Fachet József és dr. Bakanek György) írtak. Az újsághirdetések megjelenési helyét és a példányszámot a Vj-19/2008/002. sz. irat tartalmazza. A cikkekben az eljárásban érintett két termék neve közvetlenül nem szerepel. Mindegyik cikkben a „VitanaX” termékekben is megtalálható gombák hatóanyagainak, rákellenes, immunerősítő és egyéb betegségekre vonatkozó kedvező hatását⁴ ismertetik a szerzők. A cikkek alatt „további szakirodalmi info”-ként az MAX-IMMUN Kft. által forgalmazott termékek voltak, illetve a cikkben szereplő gomba honlap címei vannak jelenleg is feltüntetve. A „Kereső”-be beütve vagy az eljárás alá vont vállalkozás www.max-immun.hu honlapja jelent meg (pld. www.vitanax.hu; www.px-4.hu) ahol már közvetlenül az eljárásban érintett készítmények gyógyító, kedvező élettani hatására vonatkozó megállapítások találhatók, vagy a gombákban található polysaccharidok rákos sejtekkel és egyéb betegségek esetén kifejtett hatásaira vonatkozó ismertetés érhető el (pl. www.patkogomba.hu).

17. Az eljárásban érintett újságcikkek nagy példányszámú, országos terjesztésű egészségmegőrző magazinokban, a fogyasztók számára patikákban, bio boltokban ingyenesen hozzáférhető kiadványokban, illetve a postaládákban elhelyezett újságokban és - elsősorban hölgyek által olvasott - hetilap egészséggel foglalkozó mellékletében jelentek meg.

18. Közvetlenül az eljárásban érintett készítményeket népszerűsítő fizetett hirdetés 2007. januárjában-februárjában és márciusában az ESOTERA Kft. által kiadott „Természetgyógyász” magazinban jelent meg.

---

⁴ „Alternatív, kiegészítő terápiás lehetőséget nyújt a patkónyelv-, illetve a Bokrosgomba kivonat. A Bokrosgomba kivonatról japán klinikai kísérletben kimutatták, hogy az előrehaladott tüdőrákban szenvedők 62,5 százalékánál jelentős tumortömeg-csökkenést vagy lényeges általános állapotjavulást eredményezett. Más gyógygomba készítmények, mint a Patkónyelv kivonat, tovább növelhetik a terápiák eredményességét. Speciális gyógygomba kivonatok rákellenes támadásra aktiválják az immunrendszer sejtjeit, és jelentős életminőségjavulást eredményezhetnek a hosszú távú túlélőknél is. Az érdeklődőknek érdemes kiváló minőségű Patkónyelv kivonatot is tartalmazó termékeket is választani, mert előfordult már a kivonatok alacsony minőségű utánpótlása. A betegeknek a standardizált kivonatokot érdemes választaniuk.” (Gyógyhír Magazin, 2008 február) A két utolsó mondat kivételével ugyanez a szöveg jelent meg a Patika Magazin XIII. évfolyam 2. számában.

A 1/8 oldal méretű keretes hirdetésben az alábbiak szerepeltek:

*„Vitanax
az élet védelmezője*

MAGYAR IMMUNOLÓGIAI ÉS RÁKKÖZPONT⁵
*és Prof. Dr. Fachet József, az MTA orvostudományok doktora, rákkutató,
immunológus ajánlásával*

A Vitanax por és a Vitanax PX-4 illetve ImmunnaxC kapszulázott extraktum hatóanyagai aktiválják a szervezet faló és természetes ölüsejtjeit, amelyek megvédik a szervezetet a ráksejtek elszaporodásától és megtámadják illetve elpusztítják a szervezetbe betolakodó kórokozókat, baktériumokat, vírusokat is. A hatóanyagok a rákos sejtek vérellátásának gátlásával is akadályozzák a rákos folyamatok kialakulását és elszaporodását valamint elősegítik a szervezet méregtelenítését pl. kemoterápia esetén. Jelenleg a szakirodalom nem ismer hatékonyabb természetes immunerősítőt és rákellenes hatóanyagot. AcerolaC természetes C-vitaminunk erősíti hatóanyagaink felszívódását. Bővebb információ elérhető honlapunkon és telefonszámunkon!

A hatóanyagok már a gyógyszertárakban is megrendelhetők!
0630/391-80 80 0621/380-34 94
www.vitanax.hu

19. Az eljárásban érintett fizetett hirdetések és a megjelenési költségeikről szóló számlák másolatát a Vj-19/2008/02. ügyirat 1. számú melléklete tartalmazza.

Honlapok

20. A MAX-IMMUN Kft. több honlapon népszerűsíti az eljárásban érintett két terméket.

a) A www.max-immun.hu honlap 2006 júniusa óta érhető el a fogyasztók számára. Az érintett honlapra kattintva megjelenik a főoldal, amelynek jobb felső sarkában a cég színes emblémája látható, alatta pedig az elérhető menüpontok listája. A monitor bal oldali részén a „webáruház”-ba tudnak belépni a regisztrált a vásárlók. A webáruházon keresztül a Kft. által forgalmazott termékek 2007 novembere óta rendelhetők meg.

Az eljárásban érintett honlapon az alábbi menüpontok érhetők el:

- „Rólunk” –a vállalkozás megalakulásának előzményeire vonatkozó tájékoztatás, és a Kft. működési filozófiáját tartalmazza
- „Elérhetőség”– a vállalkozás postai címe; telefon- és faxszáma; e-mail és weblapjának címe szerepel itt.
- „Partnereink” – azon nagy- és kiskereskedések nevét és elérhetőségét tartalmazza, akik a vállalkozás által forgalmazott termékek értékesítésével foglalkoznak illetve azon orvosok elérhetőségét, akik az érdeklődők számára szakmai felvilágosítást adnak az egyes termékekről .
- „Hasznos oldalak” – a termékben lévő alapanyagokra vonatkozó információkat tartalmazó honlapok felsorolása és egyéb az eljárás alá vont által a fogyasztók számára fontos információkat tartalmazó honlapi hivatkozások.
- „Hírlevél” – itt regisztrálhatnak azok a fogyasztók akik e-mailben szeretnének értesülni a cég termékeivel kapcsolatos új információkról

---

⁵ Az ajánló szervezet pontos megnevezése: Magyar Immunológiai és Rákközpont Alapítvány.

- „Termékek” – e menüpontban található a Kft által forgalmazott különféle készítmények összetevőinek ismertetése és azoknak bizonyos betegségekre és az emberi egészségre gyakorolt hatásuk részletes ismertetése
- „Újdonságok”- a Kft. új vagy a fogyasztók körében leginkább kedvelt termékeinek részletes ismertetését tartalmazza.
- „Ügyfélszolgálat” – a vásárlásokkal és azoktól történő elállással, szállítással kapcsolatos és a Kft-re vonatkozó információk,
- „Média” – a Kft. ügyvezetőjének és az orvos szakértők a kereskedelmi és a közszolgálati televíziókban és a rádiókban a termékek hatóanyagaival és azok hatásaival kapcsolatban elhangzott fizetett reklámriportokat tartalmazza.
- „Hírek”- időrendi sorrendben az írott és elektronikus médiában az eljárás alá vont vállalkozás által forgalmazott termékek hatóanyagaival, és rákos illetve más egyéb betegségben szenvedő emberek körében végzett klinikai kísérletek eredményeivel kapcsolatban közzétett anyagok.
- „Esetleírások” - öt különböző rákos betegnél az eljárásban érintett „vitanaX PX-4” szedésének hatására bekövetkezett változások ismertetése;
- „Szakirodalom”- a menüpont egyrészt a nemzetközi szakirodalomban a Kft. által forgalmazott termékekben lévő hatóanyagokkal kapcsolatban megjelent szakmai publikációk felsorolását tartalmazza a Kft ügyvezetője által közzétett PR cikkekhez kapcsolódóan.
- „Kérdések és válaszok” – a Kft. által forgalmazott termékek hatásai iránt érdeklődő fogyasztók kérdéseit és az arra adott válaszokat tartalmazza.

A versenyfelügyeleti eljárásban kifogásolt megállapítások a „Hasznos oldalak”; a Termékek” az „Újdonságok”; a Média” a „Hírek” és az „Esetleírások” menüpontokban található.

b) A www.vitanax.hu; a www.px-4.hu; a www.gyogygomba.hu és a www.gyogyitogombak.hu honlap címek megjelölése esetén a www.max-immun.hu honlapra jutnak a készítmény iránt érdeklődő fogyasztók.

Szórólap

21. Az eljárás alá vont vállalkozás az egész oldalas fizetett hirdetéseken, PR cikkeken és honlapokon kívül A4 méretű, három részre hajtogatott, színes nyomású szórólap segítségével is népszerűsítette az általa forgalmazott „VitanaX” készítményeket.

A szórólap első oldalán a „VitanaX” márka név alatt „az élet védelmezője...”, és a „természetes immunerősítő” feliratok láthatók. Középrészen elmosódott zöldes színű keresztire emlékeztető háttér előtt 5 mm-es betű nagysággal a „Csökkenti a kemoterápiás és sugárkezelések mellékhatásait” megállapítás olvasható. A lap alsó egyharmadán zöldszerű háttérben a www.max-immun.hu és www.vitanax.hu honlapok címe az eljárás alá vont vállalkozás telefonszáma került feltüntetésre, felette a MIRAK-Magyar Immunológiai és Rákközpont támogatása és Prof. Dr. Fachet József ajánlása található. A szórólap közepén a „Tájékoztató a Max-Immun termékekről” felirat alatt sárga színű háttérben a Kft. által forgalmazott készítmények fényképe látható.

A szórólap 2. és 3. oldalán a „VitanaX” termékek fényképe mellett és felett szerepelnek a versenyfelügyelet eljárásban érintett megállapítások.

22. A szórólapokat a Kft. a beérkezett webáruházi megrendelések mellé csomagolva illetve néhány gyógynövényboltba és gyógyszertárba kihelyezve terjesztette. Kb. 3000 db került szétosztásra.

23. A szórólapok készítésére vonatkozó dokumentumokat az eljárás alá vont nem bocsátotta a vizsgálat rendelkezésére.

Az elektronikus médiában elhangzott nyilatkozat

24. Az eljárás alá vont fizetett televíziós reklámriportokban is népszerűsítette az általa forgalmazott gomba hatóanyagokat tartalmazó készítményeit. A riportokban a MAX-IMMUN Kft. ügyvezetője, Varga Gábor úr és/vagy az Max-Immune Kft. orvos szakértői vettek részt. Az eljárás alá vont nem szolgáltatott arra vonatkozóan információt, hogy az eljárásban érintett megállapítások pontosan mikor és mely televíziós csatornán kerültek sugárzásra. Az eljárás alá vont honlapjának „Média” menüpontjában található az egyes beszélgetésekről készült videó felvételek.

25. A felvételek alapján a 2007. évben az RTL KLUB „Reggeli” című műsorában 3 alkalommal hangzott el reklámriport. A riportokban az eljárásban érintett készítmények neve konkrétan nem hangzott el, csak a bennük lévő gombahatóanyagok rákos és egyéb betegségek esetében kifejtett kedvező hatásait részletezték. A „vitanaX PX-4” extraktum kapszulára csak annyi utalás történt, hogy a stúdióba meghívott vendég által szedett kapszula tartalmazza a beszélgetés során elhangzott gomba kivonatokat, és azok szedését követően jelentősen javult a betegek egészségügyi állapota. A beszélgetést követően, a műsor ideje alatt az MAX-IMMUN Kft. orvos szakértői telefonon válaszoltak a fogyasztók kérdéseire, és a műsor végén a beszélgetés során elhangzottakat összefoglalták.

A riportok során elhangzott információk alapján a Kft. által forgalmazott, a versenyfelügyeleti eljárásban érintett készítmények beazonosíthatók (inzertben lévő telefonszámok, honlap címre utalás, a Kft. képviselőiben a riportban szereplő személyek stb).

V.

A versenyfelügyeleti eljárás során belföldi jogsegély alapján beszerzett adatok és információk

26. A versenyfelügyeleti eljárásban érintett „vitanaX PX-4” étrend-kiegészítő kapszula és a „vitanaX” megnevezésű háromfajta gombaport tartalmazó készítményeknek az étrend-kiegészítőkről szóló 37/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet alapján történő nyilvántartásba vételére és a piacon jelenlévő gombakészítményekre vonatkozó információk és dokumentumok beszerzése érdekében a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 26. §-a (1) bekezdésének *b)* és *c)* pontja alapján belföldi jogsegély kért a GVH az Országos Élelmiszerbiztonsági és Táplálkozástudományi Intézettől.

27. A belföldi jogsegély alapján történő megkeresésre az OÉTI megküldte azon – általa nyilvántartásba vett - étrend-kiegészítő készítmények listáját⁷, melyek gombát vagy gombakivonatot tartalmaznak.

Az OÉTI a megkeresésre küldött válaszlevelében arról tájékoztatta a GVH-t, hogy az eljárás alá vont 2006. október 24-én jelentette be nyilvántartásba vételre a „*VitanaX PX-4*” polyszacharida kivonat tartalmú étrend-kiegészítő kapszulát. A benyújtott ügyiratok 3901/2006/OÉTI számon lettek regisztrálva. A termék nem lett nyilvántartásba véve az OÉTI részéről, mert ún. „új élelmiszer” státuszú összetevőt tartalmaz (*Phellinus linteus*, patkónyelv gomba).

A *VitanaX* elnevezésű, háromfajta gombaport tartalmazó készítményt a MAX-IMMUN Kft. nem jelentette be az OÉTI-nél.

28. Az eljárásban érintett termékek alapanyagául szolgáló gombák élettani hatásaira vonatkozóan az OÉTI-nek szakirodalmi anyag nem áll a rendelkezésére.

VI.

Az eljárás alá vont vállalkozás álláspontja

29. A MAX-IMMUN Kft. az eljárásban érintett megállapítások szakmai megalapozottságát az alábbi állításokkal kívánta alátámasztani:

- a) orvosi folyóiratokban megjelent esetleírásokkal, amelyek szerint Japánban és Dél-Koreában rákos betegeken végzett klinikai megfigyelések szerint 3 esetben patkónyelv gomba (*Phellinus linteus*) kivonatának alkalmazásával kedvező eredményt értek el,
- b) orvosi folyóiratokban megjelent beszámolókkal, amelyek szerint
  - 100 nőgyógyászati rákbetegségben szenvedő betegre kiterjedő megfigyelés alapján a csoportnak abban a felében, amelyik az *Agaricus blazei* Murill (ABMK) gomba kivonatát kapta a természetes ölüsejtek aktivitása szignifikánsan magasabb volt, de nem találtak szignifikáns különbséget a lymphokine-altivált ölüsejtek és a monocyták aktivitását tekintve, mindazonáltal a kemoterápiához társuló mellékhatások – étvágytalanság, hajhullás, emocionális instabilitás és általános gyengeség – mindegyikénél javulás volt tapasztalható az ABMK-kezelés hatására,
  - 72 regisztrált 2. típusú cukorbeteg fele az *Agaricus blazei* Murill gomba hatóanyagát és Gliclazide tablettát kapott, mely anyagok egyidejű alkalmazása a klinikai megfigyelés szerint javította az inzulin-rezisztenciát 2. típusú diabeteses betegeknél,

⁶ Vj-19/2008/11. és Vj-19/2008/12. számú. számú ügyiratok

⁷ A listát a Vj-19/2008/012. sz. irat tartalmazza.

- a Grifola frondosa gomba kivonatával kezelt 36 beteg közül a tumor regresszióját vagy a tünetek jelentős javulását észlelték a májrákos betegek 58,3%-ánál, az emlőrákos betegek 68,8 %-ánál és a tüdőrákos betegek 62.5%-ánál, de kevesebb mint 10-20%-os javulást tapasztaltak leukémiás, gyomorrákos és agydaganatos betegeknél,
- c) Dr. Bózsik Béla a Lyme Alapítvány titkára által egy Lyme kórban szenvedő betegnél az antibiotikumos kezelés kiegészítésére alkalmazott „vitanaX PX-4” extraktum kapszula kedvező hatásairól szóló beszámolóval,
- d) www.max-immun.hu honlapon szereplő a konzervatív kezelések kiegészítésére „vitanaX PX-4” extraktum kapszulát szedő rákos betegeknél – elmondásuk szerint - bekövetkezett jelentős állapot javulással, és
- e) az eljárásban érintett készítmények alapanyagául szolgáló az egyes gombák – köztük a Patkónyelv gomba – népgyógyászati alkalmazására, azon belül is az egészségre gyakorolt hatására – főként vérzéscsillapításra - vonatkozó szakirodalmi cikkel.⁸

30. Annak igazolására, hogy a honlapon szereplő esetek valóságos esetek, a MAX-IMMUN Kft. beküldte az érintett betegek leleteit, melyet a Vj-19/2008/02. számú ügyirat titkosan kezelendő melléklete tartalmazza.

31. A Kft. 2008. február 28-án kelt nyilatkozatában elismerte, hogy Magyarországon nem történtek hivatalos klinikai megfigyelések sem az által forgalmazott készítményekkel, sem a készítményekben lévő gombák hatóanyagaival (polysaccharidjaival). Eljárás alá vont megküldte a „vitanaX PX-4” alapanyagainak „Certificat of analysis”-ét. (Vj-19/2008/005)

32. Eljárás alá vont állította, hogy nincsenek versenytársai, mivel termékeit olyan gombakivonatok alkotják, amelyek más, Magyarországon forgalmazott gombakészítményekben nem találhatóak meg.

33. Megerősítette, hogy ÁBMK és bokrosgomba kivonatot rajta kívül Magyarországon senki nem forgalmaz. Így ő sem jelent konkurenciát más társaságoknak. (Vj-19/2008/25)

34. A szórólapok példányszámáról nem tudott tájékoztatást adni. A szórólapok – állítása szerint – csak néhány megrendelőnek lettek kiküldve, gyógyszerügyi és egyéb szórásról az ügyvezetőnek nincs tudomása. (Vj-19/2008/14.)

35. A gombakivonatok hatékony felszívódása alatt – eljárás alá vont nyilatkozata szerint – azt kell érteni, hogy szájon keresztül történő bevitel során is tapasztalható volt, hogy hatást fejtettek ki. (Vj-19/2008/25)

36. A klinikai tesztek eredményességét úgy érti, hogy az esetek többségénél eredmények mutatkoztak. (Vj-19/2008/25)

---

⁸ A rendelkezésre bocsátott külföldi klinikai megfigyelések tapasztalatairól készült összefoglalókat és azok hiteles magyar nyelvű fordítását a Vj-19/2008/007. ügyirat tartalmazza.

37. Az a reklámokban szereplő állítás, hogy a kivonat „felerősíti más terápiák jótékony hatását”, klinikai kísérleteken alapul és azt a nyilatkozatát igazolja, hogy a készítmények alkalmazása nem önálló gyógymód, tehát azok alkalmazásával önállóan a kívánt hatás nem érhető el. Soha nem állította azt, hogy az általa forgalmazott készítmények révén rákos betegek meggyógyulnának. Annak az embernek, akinek jobb az életminősége (jobb a vérképe) több kemoterápiát lehet adni, azt jobban elviseli és ezáltal biztosítható a gyógyulása.

38. A kemoterápiás és sugárkezelések káros mellékhatásainak a csökkentése vonatkozásában emlékeztetett, hogy a reklám szerint „csökkentheti”. Ez a kijelentés is klinikai kísérleteken alapul, amely szerint a hajhullás és a hányinger csökkent a készítmények alkalmazásával. (Vj-19/2008/25)

39. A pecsétviasz gomba asztma kezelésében való pozitív hatását klinikai kísérletek és népgyógyászati tapasztalatok is bizonyítják. (Vj-19/2008/25)

40. A különböző gombák immunrendszert erősítő hatását eljárás alá vont több nyilatkozatában is állította és erre alapítva látta bizonyítottnak a gombák környezetszennyezés káros hatásait mérséklő, a szervezetet méregtelenítő hatását. (Vj-19/2008/25)

41. A gombák növelik a szervezet inzulin érzékenységét, ezáltal csökkentik a cukorszintet, csökkentik a szív- és érrendszeri betegségek, a stroke és a rákos megbetegedések kialakulásának a veszélyét. (Vj-19/2008/25)

42. Felhívta a figyelmet a népgyógyászat pozitív tapasztalataira. (Vj-19/2008/25)

43. Hivatkozott arra, hogy az OÉTI szóban engedélyezte azt a címkefeliratot, hogy a kapszulák tartalma hozzájárul az immunrendszer megfelelő működéséhez. (Vj-19/2008/25)

44. Kifejtette, hogy az általa forgalmazott élelmiszerek nem gyógyszerek, de álláspontja szerint OGYI engedély nélkül is lehetnek tudományos értelemben jótékony, életminőséget javító, immunrendszert erősítő és különösen más gyógyszerekkel együtt, a gyógyszerek hatása révén gyógyító, gyógyhatásai az emberi szervezetre. Jótékony, immunrendszert erősítő, életminőséget javító hatást bármelyik természetben előforduló növény okozhat, ezt kétségbe vonni – megítélése szerint – nem lehet. (Vj-19/2008/25)

45. Kérte a külföldi kísérleti eredmények figyelembe vételét. (Vj-19/2008/25)

46. A televízióban megjelent riportokért nem fizetett ellenszolgáltatást. (Vj-19/2008/25)

47. Kérte dr Jakucs Erzsébet és dr. Fachet József tanúként való meghallgatását. (Vj-19/2008/25)

48. Egyes – az előzetes álláspontban jogsértőnek tekintett – reklámállításokkal kapcsolatban eljárás alá vont – kérdésre - terjedelmes érvelést adott elő. (Vj-19/2008/28)

VII.

Jogszályi előírások

2003. évi LXXXII. törvény az élelmiszerekről (Ét.)

49. A Magyarországon közfogyasztásra szánt, illetőleg forgalomba hozott élelmiszerek előállításának, forgalmazásának feltételére vonatkozó előírásokat a 2003. évi LXXXII. törvény (Ét.) tartalmazza.

A törvény 2.§-ának 1. pontja szerint élelmiszernek minősül az európai élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről, az Európai Élelmiszer-biztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszer-biztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról szóló, az Európai Parlament és a Tanács 178/2002/EK rendeletének (a továbbiakban: 178/2002/EK rendelet) 2. Cikke szerint élelmiszernek minősülő anyag, illetve termék.

A 178/2002/EK rendelet 2. Cikke alapján az élelmiszer fogalma:

„E rendelet alkalmazásában az "élelmiszer" minden olyan feldolgozott, részben feldolgozott vagy feldolgozatlan anyagot vagy terméket jelent, amelyet emberi fogyasztásra szánnak, illetve amelyet várhatóan emberek fogyasztanak el.

Az "élelmiszer" fogalmába beletartozik az ital, a rágógumi, valamint az előállítás, feldolgozás vagy kezelés során szándékosan hozzáadott bármely anyag, többek között a víz is. Az élelmiszer fogalmába beletartozik a 98/83/EK irányelv 6. cikkében - a 80/778/EGK és a 98/83/EK irányelvben megfogalmazott követelmények sérelme nélkül - meghatározott megfelelőségi pontot követően a víz is.”

Az Ét. 2. §-ának 2. pontja értelmében új élelmiszernek az új élelmiszerekről és az új élelmiszer-összetevőkről szóló, az Európai Parlament és a Tanács 258/97/EK rendelete (a továbbiakban: 258/97/EK rendelet) 1. Cikkének 2. pontja szerinti élelmiszer minősülnek.

A 8. § (1) bekezdése alapján új élelmiszer forgalomba hozatalának a 258/97/EK rendelet 4. Cikke szerinti engedélyezését az élelmiszerbiztonsági szervnél kell kérelmezni. A benyújtott kérelem értékelését az egészségügyi államigazgatási szerv szakvéleménye alapján az élelmiszerbiztonsági szerv végzi.

A fogyasztók tájékoztatására vonatkozó szabályokat a törvény 10. §-a tartalmazza:

Csomagolás, a fogyasztók tájékoztatása

10. § (1) A forgalomba hozatalra kerülő élelmiszer csomagolásán magyar nyelven, közérthetően, egyértelműen, jól olvashatóan fel kell tüntetni a fogyasztók tájékoztatásához szükséges - az élelmiszerek jelöléséről szóló külön jogszabályokban meghatározott - jelöléseket.

(2) Az élelmiszer megjelenítése és a fogyasztót tájékoztató jelölés nem tévesztheti meg a fogyasztót.

19/2004 (II. 26.) FVM-EszCsM-GKM együttes rendelet az élelmiszerek jelöléséről

50. Az élelmiszerek jelöléséről szóló rendelet az esethez szorosan kapcsolódó rendelkezéseket tartalmaz.

2. § E rendelet alkalmazásában:

1. Jelölés: bármely, az élelmiszerre vonatkozó szó, jel, védjegy, márkanév, ábra vagy szimbólum, amelyet az élelmiszer csomagolásán, a dokumentációban, a címkén, a feliraton, a gyűrűn vagy a galléron helyeznek el.

3. § (1) A jelölés és az alkalmazott jelölési módszer

- a) nem vezetheti félre a fogyasztót az élelmiszer tulajdonságait - így az élelmiszer fajtáját, azonosságát, jellemzőit, összetételét, mennyiségét, eltarthatóságát, származását vagy eredetét és előállítási vagy termelési módját - illetően,
- b) nem tulajdoníthat az élelmiszernek olyan hatást vagy tulajdonságot, amelyekkel az valójában nem rendelkezik,
- c) nem állíthatja vagy sugallhatja, hogy az élelmiszer különleges tulajdonsággal rendelkezik, ha ugyanezekkel a tulajdonságokkal minden más hasonló élelmiszer is rendelkezik,
- d) a természetes ásványvizekről és a különleges táplálkozási célú élelmiszerekről szóló előírásokban foglaltak figyelembevételével nem tulajdoníthat az élelmiszernek betegség megelőzésére, gyógyítására vagy kezelésére vonatkozó tulajdonságokat, illetve nem keltheti ezen tulajdonságok meglétének benyomását.

(2) Az (1) bekezdés szerinti tilalom, illetve korlátozás vonatkozik továbbá

- a) az élelmiszerek megjelenítésére, különösen az élelmiszer formájára vagy alakjára, csomagolására, valamint elhelyezésük módjára, kiállításuk kellékeire, valamint
- b) az élelmiszerek reklámozására.

37/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet az étrend-kiegészítőkről

51. Az élelmiszerekről szóló 2003. évi LXXXII. törvény 20. §-a (11) bekezdésének *b)* pontja értelmében e rendelet előírásait a Magyarországon forgalomba hozatalra szánt, élelmiszerként előállított és forgalmazott étrend-kiegészítőkre kell alkalmazni.

A jogszabály előírásai nem vonatkoznak a gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású készítményekre, valamint a gyógyszerekre.

A 2. § a.) pontja szerint étrend-kiegészítőnek minősül:

„... a hagyományos étrend kiegészítését szolgáló olyan élelmiszer, amely koncentrált formában tartalmaz tápanyagokat vagy egyéb táplálkozási vagy élettani hatással rendelkező anyagokat, egyenként vagy kombináltan; adagolt vagy adagolható formában kerül forgalomba (például kapszula, pasztilla, tableta, port tartalmazó tasak, adagolható por, ampulla, csepegtető üveg vagy más hasonló por-, illetve folyadékforma, amely alkalmas kis mennyiség adagolására).”

A rendelet 6. § (1) bekezdése alapján az e rendelet előírásainak megfelelő termékek megnevezésében forgalomba hozatalukkor az „étrend-kiegészítő” megjelölést is fel kell tüntetniük a gyártó illetve forgalmazó vállalkozásoknak.

A 6. § (2) bekezdés értelmében:

„Az étrend-kiegészítő jelölése, megjelenítése és reklámozása során tilos a terméknek betegséget megelőző vagy gyógyító hatást tulajdonítani, illetve ilyen tulajdonságra utalni.”

Az étrend-kiegészítő készítmények forgalomba hozatalára, forgalmazási szabályaira és annak hatósági ellenőrzésére illetve a szükséges hatósági intézkedésre vonatkozó előírásokat a jogszabály 10.- 14. §-a részletezi.

A 10. § (1)-(3) bekezdésébe foglaltak értelmében:

(1) Az étrend-kiegészítők hatékony hatósági ellenőrzése érdekében legkésőbb a termék első forgalomba hozatalakor a gyártó vagy az importőr köteles bejelenteni a készítményt a Fodor József Országos Közegészségügyi Központ Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézetéhez (a továbbiakban: OÉTI) a 4. számú melléklet szerinti adatok közlésével és a címke egyidejű megküldésével.

(2) Amennyiben szükséges, az OÉTI a bejelentőtől a termékre vonatkozó további adatokat is kérhet.

(3) Ha a termék az Európai Gazdasági Térség valamely tagállamában (a továbbiakban: tagállam) már forgalomban van, a gyártónak vagy az importőrnek az első bejelentéskor megadott információkat magyar vagy angol nyelven kell benyújtania az OÉTI-nek, és meg kell neveznie azt az intézményt, amelyhez az első bejelentést tették.”

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2006. december 20-i 1924/2006/EK RENDELETE (az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról)

52. A rendelet Preambulumának (9) bekezdése szerint az élelmiszerekben számos olyan tápanyag vagy egyéb anyag - beleértve, de nem kizárólag a vitaminokat, ásványi anyagokat (beleértve a nyomelemeket is), aminosavakat, esszenciális zsírsavakat, élelmi rostokat, különféle növényi és gyógynövénykivonatokat - fordulhat elő, amelyek táplálkozási vagy élettani hatással bírnak, és ilyen állítás tárgyát képezhetik. Ezért meg kell határozni az élelmiszerekre vonatkozó valamennyi állításra vonatkozó általános elveket annak érdekében, hogy biztosított legyen a magas szintű fogyasztóvédelem, és a fogyasztó megkapja a tények teljes ismeretében történő választáshoz szükséges információkat, valamint hogy egyenlő versenyfeltételek jöjjenek létre az élelmiszeriparon.

A (10) bekezdés szerint az állításokkal reklámozott élelmiszerekre a fogyasztók úgy tekinthetnek, hogy azoknak táplálkozási, élettani vagy más egészségügyi előnyük van olyan hasonló vagy más termékekkel szemben, amelyek ilyen hozzáadott tápanyagot és más anyagot nem tartalmaznak. Ez arra ösztönözheti a fogyasztókat, hogy olyan döntéseket hozzanak, amelyek a tudományos ajánlásokkal ellentétes módon közvetlenül befolyásolják az egyes tápanyagok vagy más anyagok összes bevitelét. E lehetséges nem kívánt hatás kezelése érdekében indokolt bizonyos korlátozásokat bevezetni az állításokkal ellátott termékekre. Ebben az összefüggésben az olyan tényezők, mint bizonyos anyagok jelenléte vagy a termék tápanyagprofilja, megfelelő kritériumok annak meghatározására, hogy a terméken szerepelhet-e állítás. Az ilyen kritériumok használata nemzeti szinten - bár indokolt abból a célból, hogy a fogyasztó tájékozottan hozhasson táplálkozással kapcsolatos döntést - vélhetően akadályozza a Közösségen belüli kereskedelmet, ezért azt közösségi szinten harmonizálni kell. Nem tartozik e rendelet hatálya alá az egészséggel kapcsolatos információ vagy közlés, amely a túlzott alkoholfogyasztás veszélyeire figyelmeztető - a nemzeti hatóságok vagy a Közösség által kiadott - üzeneteket támasztja alá.

A (14) bekezdés értelmében az egyes tagállamokban az élelmiszerek címkézésekor és reklámozása során számos olyan, jelenleg is alkalmazott állítás használatos, amelyek olyan anyagokkal kapcsolatosak, amelyek kedvező volta nem igazolt, vagy amelyeket illetően pillanatnyilag nincsen kellő tudományos egyetértés. Biztosítani kell, hogy az anyag, amelyre az állítás vonatkozik, valóban rendelkezzen kedvező táplálkozási vagy élettani hatással.

A (15) bekezdés szerint az állítások valóságtartalmának biztosítása érdekében szükséges, hogy az anyag, amelyre az állítás vonatkozik, elegendő mennyiségben legyen jelen a kész termékben, illetve hiányozzon vagy megfelelően csökkentett mennyiségben legyen jelen a jelzett táplálkozási vagy élettani hatás elérése céljából. Az anyagnak a szervezet számára hasznosítható formában kell jelen lennie. Ezenfelül - adott esetben - az ésszerűen várhatóan elfogyasztandó élelmiszermennyiségnek jelentős mennyiségben kell tartalmaznia a jelzett táplálkozási és élettani hatást kiváltó anyagot.

A (17) bekezdés értelmében a tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állítások alkalmazásával kapcsolatban elsősorban a tudományos megalapozottságot kell figyelembe venni, és az élelmiszeripari vállalkozóknak igazolniuk kell a feltüntetett állításokat. Az állításoknak az összes rendelkezésre álló tudományos adat és a bizonyítékok értékelése révén tudományosan bizonyítottnak kell lenniük.

A (25) bekezdés szerint a testtömeg-csökkentésre szolgáló, csökkentett energiatartalmú étrendben történő felhasználásra szánt élelmiszerekről szóló, 1996. február 26-i 96/8/EK bizottsági irányelvre figyelemmel, amely megtiltja, hogy az irányelv hatálya alá tartozó termékek címkézése, megjelenítése és reklámozása bármilyen módon utaljon a használatuk révén elérhető súlycsökkenés ütemére vagy mértékére, helyénvalónak tűnik ezen korlátozás kiterjesztése valamennyi élelmiszere.

A (28) bekezdés szerint az étrend egy azon számos tényező közül, amely befolyásolja bizonyos emberi betegségek kialakulását. Más tényezők, mint az életkor, a genetikai hajlam, a fizikai aktivitás szintje, a dohánytermékek és más függőséget okozó szerek fogyasztása, a környezeti hatás és stressz, szintén befolyásolhatják az emberi betegségek kialakulását. Pontosán meghatározott termékjelölési követelményeket kell tehát alkalmazni a betegség kockázatának csökkentésével kapcsolatos állítások esetében.

A (29) bekezdés szerint annak biztosítására, hogy az egészségre vonatkozó állítások valóságúak, világosak, megbízhatók és hasznosak legyenek a fogyasztó számára az egészséges étrend megválasztásában, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság által megfogalmazott véleménynek és az azt követő eljárásoknak figyelembe kell venniük az egészséggel kapcsolatos állítások megszővegezését és megjelenítését.

Az I. fejezet 2. cikkének (2) bekezdése szerint a következő fogalom meghatározásokat kell alkalmazni:

1. „állítás”: olyan közlés vagy ábrázolás - beleértve a képi, grafikus vagy jelképes ábrázolás bármely formáját -, amely a közösségi vagy nemzeti jogszabályok szerint nem kötelező, és amely kijelenti, sugallja vagy sejteti, hogy az élelmiszer különleges jellemzőkkel rendelkezik;

5. „egészségre vonatkozó állítás”: bármely olyan állítás, amely kijelenti, sugallja vagy sejteti, hogy az adott élelmiszer, élelmiszercsoport vagy annak valamely alkotóeleme és az egészség között összefüggés van;

6. „betegségek kockázatának csökkentésével kapcsolatos állítás”: bármely olyan állítás, amely kijelenti, sugallja vagy sejteti, hogy az élelmiszer, élelmiszercsoport vagy valamely alkotóelemének fogyasztása jelentősen csökkenti valamely emberi betegség kialakulásának valamely kockázati tényezőjét;

A II. fejezet 5. cikke általános feltételként az alábbiakat tartalmazza:

(1) A tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állítások alkalmazása csak a következő feltételek teljesülése esetén megengedett:

a) általánosan elfogadott tudományos bizonyítékok igazolják, hogy az állítás tárgyát képező tápanyag vagy egyéb anyag jelenléte, hiánya vagy csökkentett mennyisége az élelmiszerben vagy élelmiszercsoportban bizonyítottan kedvező táplálkozási vagy élettani hatással bír;

b) azt a tápanyagot vagy egyéb anyagot, amelyre az állítás vonatkozik:

i. a késztermék a közösségi jogszabályokban meghatározottak szerint jelentős mennyiségben tartalmazza, vagy - ilyen szabályozás hiányában - olyan mennyiségben tartalmazza, amely az állítás szerint általánosan elfogadott tudományos bizonyítékokkal igazolt táplálkozási vagy élettani hatást eredményez; vagy

ii. a termék nem tartalmazza, vagy olyan, csökkentett mennyiségben tartalmazza, amely az állítás szerint általánosan elfogadott tudományos bizonyítékokkal igazolt táplálkozási vagy élettani hatást eredményezi;

c) adott esetben az állításban szereplő tápanyag vagy egyéb anyag a szervezet számára hasznosítható formában van jelen;

d) a termékből ésszerűen várhatóan elfogyasztható mennyiség az állításban szereplő tápanyagból vagy egyéb anyagból a közösségi jogszabályokban meghatározottak szerint jelentős mennyiséget tartalmaz, vagy - ilyen szabályozás hiányában - olyan mennyiséget tartalmaz, amely az állítás szerint általánosan elfogadott tudományos bizonyítékokkal igazolt táplálkozási vagy élettani hatást eredményezi;

e) esettől függően a III., illetve IV. fejezetben meghatározott különös feltételek teljesülnek.

(2) A tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állítások alkalmazása csak akkor megengedett, ha az átlagfogyasztótól elvárható, hogy megértse az állításban kifejtett kedvező hatásokat.

(3) A tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításoknak a gyártó utasításainak megfelelően fogyasztásra elkészített ételmiszerre kell vonatkozniuk.

A II. fejezet 6. cikke az állítások tudományos alátámasztására vonatkozó követelményeket fogalmazza meg:

(1) A tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokat általánosan elfogadott tudományos bizonyítékokra kell alapozni, és azokkal kell alátámasztani.

(2) A tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állítást alkalmazó élelmiszeripari vállalkozónak az állítás alkalmazását igazolnia kell.

(3) A tagállamok illetékes hatóságai kérhetik, hogy az élelmiszeripari vállalkozó vagy a terméket forgalomba hozó személy mutassa be az e rendeletnek való megfelelést igazoló valamennyi vonatkozó tényezőt és adatot.

A IV. fejezet 10. cikke szerint

(1) Tilos az egészségre vonatkozó állítások alkalmazása, kivéve ha azok a II. fejezetben foglalt általános követelményeknek és az e fejezetben foglalt különös követelményeknek megfelelnek, ha azokat e rendelettel összhangban engedélyezik, és ha azok a 13. és 14. cikkben meghatározott engedélyezett állítások listáján szerepelnek.

(2) Az egészségre vonatkozó állítás alkalmazása akkor megengedett, ha az alábbi tájékoztatás a címkén vagy – címkézés hiányában – a megjelenítésen vagy a reklámban szerepel:

- a) a változatos és kiegyensúlyozott étrend és az egészséges életmód jelentőségére vonatkozó kijelentés,
- b) az állításban megfogalmazott kedvező hatás eléréséhez szükséges élelmiszer-mennyiség és fogyasztási minta,
- c) szükség esetén figyelmeztetés azok számára, akiknek kerülniük kell az élelmiszer fogyasztását, és

- d) megfelelő figyelmeztetés olyan termékek esetében, amelyek túlzott fogyasztása valószínűsíthetően egészségügyi kockázatot hordoz.
- (3) A tápanyag vagy az élelmiszer – általában az egészségre vagy az egészséggel kapcsolatos jó közérzetre gyakorolt – általános, nem részletezett kedvező hatásaira való hivatkozás csak akkor közölhető, ha azt a 13. vagy 14. cikkben meghatározott listában szereplő egészségre vonatkozó egyedi állítás is kíséri.

14. cikk Betegségek kockázatának csökkentésével ... kapcsolatos állítások

(2) Az e rendeletben megállapított általános követelményeken és az (1) bekezdésben foglalt különös követelményeken túlmenően, a betegségek kockázatának csökkentésével kapcsolatos állítás alkalmazása esetén a címkén, vagy – címkézés hiányában – a megjelenítésére vagy a reklámban közölni kell, hogy az állításban szereplő betegségnek több kockázati tényezője is van, és a kockázati tényezők egyikének megváltoztatása kedvező hatást eredményezhet, vagy nem eredményezhet.

A V. fejezet 29. cikke: Ezt a rendeletet 2007. július 1-jétől kell alkalmazni. Ez a rendelet teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban.

53. A megtévesztéssel kapcsolatos reklámjogi, versenyjogi szabályok az alábbiak:

1997. évi LVIII. törvény a gazdasági reklámtevékenységről (Grtv.)

A gazdasági reklámtevékenység végzésére vonatkozó általános- és az egyes reklámok közzétételét tiltó előírásokat, illetve a megjelent reklámok esetén a felelősség megállapításának szabályai, a 1997. LVIII. törvény tartalmazza.

A törvény 2. § h) pontja értelmében a gazdasági reklám olyan tájékoztatás, amely termék, szolgáltatás, ingatlan, jog és kötelezettség értékesítését vagy más módon történő igénybevételét és a vállalkozás nevének, megjelölésének, tevékenységének népszerűsítését, továbbá áru vagy árujelző megismertetését mozdítja elő.

A jogszabály 2. § o) pontja alapján megtévesztő minden olyan reklám, amely bármilyen módon – beleértve a megjelenítését is – megtéveszti vagy megtévesztheti azokat a személyeket, akik felé irányul, vagy akiknek a tudomására juthat, és megtévesztő jellege miatt befolyásolhatja e személyek gazdasági magatartását, vagy ebből eredően a reklámozóval azonos vagy ahhoz hasonló tevékenységet folytató más vállalkozás jogait sérti vagy sértheti.

A Grtv. 7. § (1) bekezdése alapján tilos közzétenni megtévesztő reklámot.

A reklám megtévesztő jellegének megállapításakor a 7. §. (2) bekezdés a.) pontja értelmében figyelembe kell venni különösen a reklámban foglalt azon a tájékoztatásokat, amelyek az áru általános jellemzőire vonatkoznak. Ilyennek minősül különösen a (3) bekezdés szerint például az áru előállításához felhasznált összetevőkkel, biztonságosságával, egészségre gyakorolt hatásával, adott célra való alkalmasságára, a használatától várható eredményre, ellenőrzöttségére, tesztelésére, valamint az igénybevételéhez, használatához szükséges bármely ismeretre vonatkozó tájékoztatás.

A megtévesztő reklám közzétételéért - a 14. § (3) bekezdése alapján - a reklámozó a felelős.

A Grtv. 15. § (3) bekezdése értelmében megtévesztő reklám esetén a Tpv-t-ben meghatározottak szerint a bíróság, illetve a Gazdasági Versenyhivatal jár el azzal, hogy a törvény 7/A. § (2) bekezdés b)-e) pontjában foglaltak megállapítása a bíróság, a (2) bekezdés a) pontjában foglaltak megállapítása a Gazdasági Versenyhivatal hatáskörébe tartozik.

A 17. § (3) bekezdése szerint A reklámozó indokolt esetben - az eset körülményeire való tekintettel, figyelemmel a reklámozó és az egyéb érdekelték törvényes érdekeire - a reklám ténybeli állításainak bizonyítására kötelezhető.

1996. évi LVII. törvény (Tpv-t.)

A Tpv-t. III. fejezete tartalmazza a fogyasztóvédelmi célzatú versenyjogi normákat.

A Tpv-t. 8. § (1) alapján tilos a gazdasági versenyben a fogyasztókat megtéveszteni. Az idézett szakasz (2) bekezdése szerint a fogyasztók megtévesztésének minősül különösen, ha a) az áru ára, lényeges tulajdonsága - így különösen összetétele, használata, az egészségre és a környezetre gyakorolt hatása, valamint kezelése, továbbá az áru eredete, származási helye, beszerzési forrása vagy módja - tekintetében valótlan tény vagy valós tény megtévesztésre alkalmas módon állítanak, az árut megtévesztésre alkalmas árujelzővel látják el, vagy az áru lényeges tulajdonságairól bármilyen más, megtévesztésre alkalmas tájékoztatást adnak; b) elhallgatják azt, hogy az áru nem felel meg a jogszabályi előírásoknak vagy az áruval szemben támasztott szokásos követelményeknek, továbbá, hogy annak felhasználása a szokásostól lényegesen eltérő feltételek megvalósítását igényli; c) az áru értékesítésével, forgalmazásával összefüggő, a fogyasztó döntését befolyásoló körülményekről - így különösen a forgalmazási módról, a fizetési feltételekről, a kapcsolódó ajándékokról, az engedményekről, a nyerési esélyről - megtévesztésre alkalmas tájékoztatást adnak; d) különösen előnyös vásárlás hamis látszatát keltik.

A 9. § értelmében a használt kifejezéseknek a mindennapi életben, illetőleg a szakmában elfogadott általános jelentése az irányadó annak megállapításánál, hogy a tájékoztatás a fogyasztók megtévesztésére alkalmas-e.

A 10. § alapján tilos a fogyasztó választási szabadságát indokolatlanul korlátozó üzleti módszerek alkalmazása. Ilyen módszernek minősül különösen, ha olyan körülményeket teremtenek, amelyek jelentősen megnehezítik az áru, illetve az ajánlat valós megítélését, más áruval vagy más ajánlattal történő tárgyszerű összehasonlítását.

VIII.

A magatartás értékelése

Általános kérdések

54. Az utóbbi években előtérbe került egészségmegővő életszemlélettel párhuzamosan egyre több olyan terméket hoznak forgalomba, amely a fogyasztók részéről jelentkező megnövekedett igényt kívánja kielégíteni. Az érintett piacon észlelhető éles verseny az elmúlt

években versenyjogilag tiltott, fogyasztó megtévesztésre alkalmas piaci magatartások megjelenésével járt. Egyes gyártók, forgalmazók nemcsak a saját termékipiacuk adta korlátok betartásával végzik marketing tevékenységüket, hanem más piacra átnyúlva, az élelmiszer gyógyszer hamis látszatát kelti. Figyelmük kívül hagyják azt a tényt, hogy az egyes termékcsoportok az egészséggel kapcsolatos hatásukat csak rendeltetésüknek megfelelően képesek kifejteni. A fenti okok miatt a GVH az elmúlt években számos eljárást folytatott e kedvezőtlen piaci jelenségek visszaszorítása érdekében (Vj-160/2005, Vj-184/2005, Vj-28/2006, Vj-86/2006, Vj-97/2007 stb.).

55. A termékek gyártása, forgalmazása és reklámozása az egymás mellett létező szigorú szabályrendszerek szerint végezhető. Ezt az indokolja, hogy a megfelelő hatósági engedélyek, bejelentések birtokában ellenőrizhető legyen az igazolt tulajdonságokkal rendelkező előállítás, értékesítés és népszerűsítés.

56. A Tpv. III. fejezetének, és azon belül is a fogyasztó megtévesztésre alkalmas magatartások tilalmára vonatkozó előírásoknak az a rendeltetése, hogy annak a fogyasztói döntésnek a szabadságát védje, amely szükségképpen kíséri a fogyasztók áruválasztását. Ez a döntés piaci léptékben is befolyásolható, nem tilalmazott magatartás, de versenyjog ellenessé válik, ha tisztességtelensége megállapítható, mert a vásárlói kedvet fogyasztó megtévesztésre alkalmas magatartással kelti vagy fokozza, s így a fogyasztói érdeksérelem a fogyasztók versenytársaktól való jogellenes elvonásának lehetősége miatt a versenytársak jogszerűtlen hátrányát is okozhatja. Nem fogadta el a Versenytanács eljárás alá vont azon állítását, hogy nincsenek versenytársai, mivel termékeit olyan gombakivonatok alkotják, amelyek más, Magyarországon forgalmazott gombakészítményekben nem találhatóak meg. A verseny ugyanis az immunerősítő és rákellenes készítmények között folyik, függetlenül attól, hogy a hatást milyen növényből származó kivonat, vitamin, hatóanyag, esetleg mesterséges készítmény útján kívánja termékével a gyártó elérni.

57. Jelen eljárásban fel kellett tárnunk, hogy a fogyasztói döntések versenyjogilag értékelhető módon történő befolyásolására alkalmas volt-e az MAX-IMMUN Kft. azon magatartása, hogy az általa forgalmazott „vitanaX PX-4” extraktum kapszulának és a „vitanaX” három fajta gombaport tartalmazó készítménynek az írott sajtóban megjelentetett fizetett hirdetésekben, PR cikkekben, szórólapon, az elektronikus médiában elhangzott nyilatkozataiban és a www.max-immun.hu illetve a www.vitanax.hu honlapon az emberi egészségre gyakorolt kedvező hatást, esetenként kifejezetten gyógyhatást tulajdonított.

58. Mindenekelőtt fel kell tárnunk a reklám fogyasztók által észlelt üzenetét, figyelemmel arra is, hogy a reklám üzenetének megállapítása során a reklámnak az észlelőire gyakorolt első benyomást kell szem előtt tartani. A tájékoztatás összhatása adja a tájékoztatás tartalmát, üzenetét.

A tájékoztatás üzenetének megállapítását követően el kell bírálunk, hogy az alkalmas-e a fogyasztói döntés befolyásolására. A Gazdasági Versenyhivatal fogyasztók különféle módon történő tájékoztatások általi tisztességtelen befolyásolása miatti fellépése csak akkor indokolt, ha az - a gazdasági versenyre kihatóan - képes befolyásolni a fogyasztókat. A fogyasztók megtévesztésére vonatkozó jogszabályi előírás alapján egy magatartásnak akkor van ténylegesen versenyjogi relevanciája, ha a megtévesztés a verseny szempontjából befolyásolja a fogyasztói döntések szabadságát és a versenyviszonyok torzításával jár.

59. A fogyasztók felé irányuló (reklámként vagy más módon megnyilvánuló) tájékoztatással szemben követelmény, hogy annak alapján a fogyasztó ne alkothasson irreális képet az adott

termékről (áruról, szolgáltatásról), a fogyasztói döntés meghozatalát megelőző tájékoztatás kellően pontos legyen.

60. A fogyasztókhoz eljuttatott információk valóságtartalmát a közreadójának kell igazolnia - a Grt. is ezt írja elő.

61. Az egészségre és az emberi szervezetre, lélekre ható termékek esetén a potenciális fogyasztók sérülékeny fogyasztói csoportot alkotnak. E személyek a testi és azzal összefüggő lelki problémáik megoldódásának reményében lényegesen érzékenyebben reagálnak a tájékoztatásokra, és a cél elérése érdekében anyagi erejüket meghaladó kiadásokra is hajlandóak. A különféle betegségben szenvedő és egészségügyi problémáik megoldódását kereső fogyasztók esetében az információ-keresési és feldolgozási folyamatra az jellemző, hogy a fogyasztói döntés meghozataluk során a várt hatást minden egyéb tényező elé helyezik, de nehézséget jelenthet számukra a termékekre vonatkozó információk mérlegelése a speciális szakértelem hiánya miatt. Az érintett fogyasztói kör fokozottabb kiszolgáltatottságú, ezért különös jelentősége van a tényszerű, túlzásokat nélkülöző tájékoztatásoknak.

62. A testi és lelki egészség megőrzésével, helyreállításával kapcsolatos termékek részben tapasztalati, részben bizalmi termékek. Az adott termék hatásának tényleges megvalósulásáról a fogyasztó teljes bizonyossággal soha sem győződhet meg. Ezt a bizonytalanságot hivatott mérsékelni, hogy mindazok a vállalkozások, amelyek az emberi testi és lelki egészséget gyógyító, de egyben potenciálisan veszélyeztető (túladagolás, mellékhatások, más termékekkel való egyidejű fogyasztásból fakadó negatív hatások lehetősége) termékeket kívánnak forgalomba hozni, az erre hivatott hatóságnál kötelesek terméküket megvizsgáltatni. Az eljárás egyik fontos célja az, hogy az emberi egészségre ártalmas termékek ne kerüljenek forgalomba, és a forgalombahozatal és fogyasztás feltételei egyértelműen legyenek meghatározva. E szűrés elengedhetetlen velejárója, hogy az esetleg hatásos és jó termékek időben később, nehezebben kerülhetnek a piacra, illetve aki e szűrőn nem kíván átesni, nem is viheti piacra - még esetleg akár nagyon hatásos - termékét, vagy legalábbis nem adhat termékéről olyan tájékoztatást, amely gyógyhatásra utal. Mindazon vállalkozások, amelyek a jogszabályok szabta utat megkerülik, nem állíthatják termékeikről azt, hogy annak gyógyhatása van.

63. A hazánkban forgalomba hozott, emberi fogyasztásra szánt termékek esetében kizárólag a jogszabályi felhatalmazással rendelkező intézmény jogosult annak elbírálására, hogy egy adott termék a gyógyszerek körébe tartozhat-e.

64. Az eljárás alá vont álláspontja szerint az általa forgalmazott „vitanaX” termékek alapanyagául szolgáló gombák hatóanyagai kedvezően befolyásolják az emberi egészséget, rákos és egyéb betegségekre gyógyító hatással rendelkeznek. Ezekkel az állításokkal szemben a termékekre vonatkozó minőségi tanúsítványok és az OÉTI belföldi jogsegély alapján nyújtott tájékoztatása alapján az eljárásban érintett készítmények közül a „vitanaX PX-4” extraktum kapszula „új élelmiszer”-nek minősül a benne található patkónyelv kivonat miatt, a „vitanaX három fajta gombaport tartalmazó készítmény” pedig az élelmiszer kategóriába tartozik.

Abban az esetben, ha a termékek olyan gomba extraktumokat tartalmaznak, amelyek igazoltan gyógyító hatással rendelkeznek, akkor a készítmények növényi gyógyszernek minősülnének, és az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerek forgalomba hozataláról szóló 52/2005. (XI. 18.) EüM rendelet alapján forgalomba hozatali engedélyezési eljárásuk lefolytatása az Országos Gyógyszerészeti Intézet (a továbbiakban: OGYI) hatáskörébe

tartozna. A vállalkozás nem köteles a forgalomba hozatali eljárás lefolytatásának kezdeményezésére. Abban az esetben, ha a vállalkozás nem igényli a forgalomba hozatali eljárás lefolytatását, akkor viszont le kell mondania arról, hogy termékének olyan hatásokat tulajdonítson, amelyek csak a forgalomba hozatali eljárás pozitív eredményével megerősített termékek esetében megengedettek.

65. Az eljárás alá vont álláspontjában is arra hivatkozik, hogy az általa forgalmazott eljárásban érintett két termék alapanyagául szolgáló gombák hatóanyagai (polysaccharidja) a szakirodalmi adatok alapján egyértelműen gyógyító hatásúak. Eljárás alá vont sem magukra a termékekre vonatkozóan állítja azok egészségre kedvező hatását, illetőleg gyógyhatását.

66. Az eljárás alá vont álláspontja abban az esetben lenne helytálló és megalapozott, ha a termékek engedélyeztetése nem élelmiszerként, hanem gyógyszerként történt volna meg illetve, ha a készítményekben lévő gombák hatóanyagainak betegség megelőző, gyógyító hatását a vállalkozás OGYI által elismert humán kísérletek eredményeivel támasztotta volna alá. Ezt az értékelést az eljárás alá vont azért vitatta, mert – önmagának is ellentmondó – kijelentése szerint nem állította termékei gyógyhatását. A tényállás ismertetése során aláhúzással kiemelt reklámállítások többsége azonban a termékek gyógyító, betegséget megszüntető hatására hívja fel a fogyasztó figyelmét.

67. Az eljárásban érintett két termék reklámányaiban megfogalmazott állítások együttes üzenete a fogyasztók számára az, hogy a készítmények alkalmasak a már kialakult súlyos betegségeik (asztma, szív- és érrendszeri betegségek, allergia, rák) kezelésére, a sugárterápia és kemoterápia kiegészítésére, továbbá kedvezően befolyásolhatják közérzetüket, javíthatják egészségi állapotukat.

68. Az eljárásban érintett készítményekre vonatkozó reklámok azáltal befolyásolják a sérülékeny, súlyos egészségügyi problémával küzdő fogyasztókat, hogy olyan kedvező hatásokkal, illetőleg gyógyhatással ruházzák fel a termékeket, amelyekre vonatkozó megfelelő bizonyítékkal nem rendelkeznek, így hiú ábrándokat kelthetnek a kiszolgáltatók személyekben.

A benyújtott bizonyítékok és termékhatások

69. A Versenytanács megítélése szerint a fogyasztók úgy értelmezik a reklámállításokat, hogy azok a reklámokban megnevezett, a sajtóreklámokban és szórólapon fényképpel is megjelenített termékekre vonatkoznak, még akkor is, ha a szöveg bizonyos esetekben a termékben szereplő valamelyik hatóanyagra vonatkozik. Egyértelmű, hogy egyik termékkel sem végeztek klinikai kísérletet. Mindezek alapján a Versenytanács nem látja bizonyítottnak azt, hogy a termék valamennyi összetevőjének, külön-külön kimutatott kedvező hatásait összegzi, figyelemmel arra is, hogy azonos hatóanyag tartalmú gyógyszerek hatásai között is mutatkozik különbség.

70. A bizonyítékként csatolt klinikai kísérletekben az egyes gombakivonatok valamilyen gyógyszerrel, vagy gyógyszerekkel kombináltan kerültek alkalmazásra. Ezek a dokumentumok nem bizonyítják azt, hogy az eljárás alá vont termékének alkalmazásától ugyanaz a hatás várható gyógyszerek szedése nélkül is. Nem változtat ezen az a körülmény sem, hogy eljárás alá vont a kemoterápiás és sugárkezelések kiegészítőjeként

javasolja termékei alkalmazását, mivel a reklámállítások többsége nem erre az együttes hatásra, hanem csak és kizárólag a gombakivonatot tartalmazó termékekre vonatkozik. Így például a „...*jelentős emlőrák ellenes hatást is kifejtenek (70%-os hatékonysággal)*” kijelentés kapcsán az eljárás alá vont által csatolt klinikai vizsgálati eredmények nem önmagában a gombakivonat, hanem bizonyos gyógyszerkombinációk és gombakivonat együttes hatását dokumentálják.

71. A bizonyítékként csatolt klinikai kísérletekben az egyes gombakivonatok valamilyen dózisban kerültek alkalmazásra. Ezek a dokumentumok nem bizonyítják azt, hogy az eljárás alá vont termékének alkalmazásától ugyanaz a hatás várható másféle dózisban történő fogyasztás esetén is.

72. Noha állításainak valóságát az eljárás alá vontnak kellene bizonyítani, ezt nem tette meg. A többnyire igen kis számú – három kivétellel mindössze néhány főre kiterjedő - megfigyelésekre tekintettel nem fogadta el bizonyítottnak a Versenytanács azt a reklámállítást sem, mely szerint a termékek hatóanyagai klinikai tesztekben eredményesek lettek volna.

73. A Versenytanács – elfogadva az eljárás alá vont véleményét – nem kifogásolta a két termék immunerősítő hatására vonatkozó állításokat, részben az azt alátámasztó tudományosan tekinthető bizonyítékokra, részben arra a körülményre tekintettel, hogy az OÉTI engedélyezte az eljárás alá vont más termékeinek „Természetes módon hozzájárul az immunrendszer megfelelő működéséhez”, illetve „Természetes módon erősíti az immunrendszer működését”.

IX.

Bizonyítatlan állítások

74. A reklámokat a versenytanács különböző okokból tekintette bizonyítatlannak.

A reklámok hallgatnak a hatások áttételeességéről

75. Nem látta bizonyítottnak a Versenytanács az olyan hatásokra vonatkozó állításokat, amelyeket eljárás alá vont közvetett úton magyarázott. Nem vonja kétségbe a Versenytanács, hogy lehet kapcsolat egyrészt az immunrendszer és a rákbetegségek, másrészt a szervezet inzulinérzékenysége és a rákbetegségek között, de mindaddig, amíg az orvostudomány a rákbetegségek kialakulási és gyógyítási mechanizmusát nem tárja fel, addig a Versenytanács nem látja igazoltnak olyan termékeknek a rákbetegségre gyakorolt kedvező hatását, amelyekről „csak” azt tudjuk, hogy a folyamat első lépcsőjére (immunrendszer, inzulinérzékenység) hatnak. A szervezet bonyolultabb, a rákbetegséget kiváltó és megszüntető okok összetettebbek annál, hogy a gyógyítás folyamatát mechanikus, lineáris összefüggések sorozataként foghatnánk fel, ahol elegendő a legelső lépést megtenni, a többit már a szervezet belső mechanizmusai „elintézik”. Ugyanez igaz az inzulinérzékenység fokozása és a szív és

érrendszeri betegségek kapcsolatára is. A reklámok egyes állításai közvetlen kapcsolatot sugallnak - nem egy esetben állítanak - a gombakivonatokat tartalmazó termékek és a gyógyulás, állapotjavulás között. Ilyen állítások az alábbiak:

- „...jelentős emlőrák ellenes hatást is kifejtenek (70%-os hatékonysággal)”.
- „rákellenes hatóanyag”
- „ajánlott a termékek rendszeres fogyasztása:
  - daganatos, immunrendszeri és allergiás betegeknek
  - szív és érrendszeri problémában szenvedőknek – a kijelentést a fogyasztók úgy értelmezhetik, hogy azért ajánlott számukra a termék fogyasztása, mert gyógyítja e betegségeket, noha ilyen gyógyhatás egyik betegség tekintetében sem került bizonyításra (lásd korábban).
- „Csökkentik a szív- és érrendszeri betegségek előfordulásának valószínűségét” – állítás magyarázataként az hangzott el, hogy az inzulinérzékenység növelése és a magasvérnyomás csökkentése által éri el ezt a hatást. Az első állítás esetleírason, tehát nem jelentős számú betegen az előírásoknak megfelelően végzett és dokumentált klinikai kísérleten alapul. A magasvérnyomás csökkentésére nem terjesztett elő dokumentumot az eljárás alá vont.

A reklámállításokhoz fűzött észrevételek mutatják, hogy eljárás alá vont még a – nem lineáris – folyamat első mozzanatát sem bizonyította, vagy nem teljesen bizonyította.

Nem bizonyított felsőfokú jelzők

76. A reklámállítások egy része nem egyszerűen valamilyen egészségre kedvező hatást fogalmaz meg, de kifejezetten azt állítja, hogy az eljárás alá vont termékeiben található hatóanyagok a lehető legjobb hatást kiváltásában. Eljárás alá vont a tárgyaláson azt nyilatkozta, hogy a gyógyszerek között tekinthetők leghatékonyabbnak, legerősebbnek az általa alkalmazott kivonatok. A reklámállítások azonban nem tudományos cikkekben a gombák tekintetében jelentek meg, hanem a MAX-IMMUN Kft. által forgalmazott termékekre vonatkoztak, így a fogyasztók – teljes joggal – úgy értelmezhetik ezeket az állításokat, hogy azok a vitanaX és a vitanaX PX-4 termékekre, ezek hatóanyagaina vonatkoznak, és a felsőfokú jelzők mindenfajta készítménnyel – nem csak gombakivonatokat tartalmazó termékekkel – kapcsolatban megállják a helyüket.

- „A patkányelv-kivonat a legerősebb természetes immunerősítő ... hatóanyagának bizonyult” – eljárás alá vont nem hozott összehasonlító bizonyítékokat arra vonatkozóan, hogy termékei erősebb immunerősítő hatással rendelkeznenek, minden más immunerősítőnél.

- A patkányelv-kivonat a legerősebb ... rákellenes hatóanyagának bizonyult – eljárás alá vont nem bizonyította valamennyi rákbetegség típusra termékei gyógyhatását, sőt az eljárás során állította, hogy termékei nem gyógyhatásúak. A legerősebb jelző bizonyítására eljárás alá vont nem hozott összehasonlító bizonyítékokat.

- „Jelenleg a szakirodalom nem ismer hatékonyabb természetes immunerősítőt és rákellenes hatóanyagot” – eljárás alá vont nem hozott összehasonlító bizonyítékokat arra vonatkozóan, hogy termékei hatékonyabb immunerősítő hatással rendelkeznenek, minden más immunerősítőnél, és hatékonyabb rákellenes hatással rendelkeznenek, minden más rákellenes hatóanyagnál, beleértve a gyógyszereket is. Ezzel szemben állította az eljárás során, hogy termékeit csak a terápiák kiegészítéseként ajánlja.

77. Kifejtette, hogy az általa forgalmazott élelmiszerek nem gyógyszerek, de álláspontja szerint OGYI engedély nélkül is lehetnek tudományos értelemben jótékony, életminőséget javító, immunrendszert erősítő és különösen más gyógyszerekkel együtt, a gyógyszerek hatása révén (!) gyógyító, gyógyhatása az emberi szervezetre. Az eljárás alá vont által többször hivatkozott dr Fachet József szerint a „polysaccharidok nem helyettesítik, hanem hatékonyan kiegészíthetik az onkológusok által javasolt kezeléseket.” Az eljárás során vizsgált reklámokból, és különösen az aláhúzással kiemelt állításokból az átlagos fogyasztóban nem az a kép alakul ki a MAX-IMMUN Kft. termékeiről, hogy azok kiegészítő szerepet játszanának. Éppen ellenkezőleg, a fogyasztó szemében ezek a termékek önmagukban is igen hatékony - a rákbetegséget akár 70 %-os eredményességgel is gyógyító - termékeként jelennek meg. Ez a nagyon kedvező értékítélet olyan állításokra, jelzős szerkezetekre vezethető vissza, mint például a „rákellenes gyógygombakivonatok”, „az élet védelmezője”, a szakirodalom nem ismer hatékonyabb ... rákellenes hatóanyagot.”. A legkirívóbb példája a reklámokban található túlzó állításoknak „a nőgyógyászati tumorokban szenvedők kiegészítő terápiájában is eddig soha nem látott hatékonyságú eszköz” – mondat, melynek megfogalmazása eleve elfedi azt, hogy nem a tumorok legyőzése, hanem csak a kiegészítő terápia tekintetében „eddig soha nem látott hatékonyságú eszköz”-ről van szó, de ezt az állítást is csak a fentebb értékelt klinikai kísérlet támasztja alá, a túlzó állítást nem bizonyítva.

Az idézett kijelentések fényében a Versenytanács nem tartotta valós tartalmúnak az eljárás alá vont azon kijelentését, hogy „soha nem állította azt, hogy az általa forgalmazott készítmények révén rákos betegek meggyógyulnának. Annak az embernek, akinek jobb az életminősége (jobb a vérképe) több kemoterápiát lehet adni, azt jobban elviseli és ezáltal biztosítható a gyógyulása”.

78. Beadványában eljárás alá vont a gyógygombák hatását a napfény, a testmozgás az egészséges életmód, a kalcium, a D vitamin és az egészséges táplálkozás hatásához hasonlította, és arra hívta fel a figyelmet, hogy az általa csatolt tudományos cikkek a gyógyszeres terápiát kiegészítő jelleget tulajdonítanak a gombakivonatoknak. Mindezen tudományos megállapításokkal a fejezetben aláhúzással jelzett reklámbeli állítások nincsenek összhangban. A fogyasztó számára a reklámokban olvasható kijelentések eredményt sugallnak, nem csak meglévő kezelések kiegészítésére való alkalmasság lehetőségét. A fogyasztók egészen bizonyosan megfontoltabban, visszafogottabban vásárolnák eljárás alá vont termékeit, ha arról értesülnének, hogy hatásuk ahhoz mérhető, hogy többet tartózkodnak a napfényen, és többet mozognak.

Nem a termékhez kapcsolódó hatások termékre vonatkoztatása

79. A reklámokban olyan gombákhoz kapcsolódó kedvező élettani hatások is szerepeltek, amely gombák nem találhatóak meg a két érintett termékben. Nem várható el a fogyasztótól, hogy a reklám minden egyes állítását követően ellenőrizze azt, hogy az általa megvenni kívánt termékben vajon megtalálható-e annak a gombának a kivonata. A reklám alapján a fogyasztók tehát több kedvező hatásról kaptak tájékoztatást, mint ami a terméktől – összetétele alapján – az eljárás alá vont szerint várható. Ebbe a körbe sorolhatóak az alábbi állítások:

- „A lepkefűl-kivonattal megelőzhető a szív-, és érrendszeri betegségek” – a vizsgált két termék nem tartalmaz lepkefűl gombát.
- „A kígyószálkivonat megvédi az agysejteket a káros környezeti hatásoktól” – a vizsgált két termék nem tartalmazza kígyószál gomba kivonatát.
- „... a cseppkőgomba-kivonat a gyomor és a bél egészséges működésének megőrzésében segít” – a vizsgált két termék nem tartalmazza cseppkő gomba kivonatát.

Nem bizonyított egyéb állítások

80. Vannak továbbá olyan reklámállítások, amelyek nem sorolhatók külön csoportba, de ezek valóságtartalmát sem sikerült az eljárás alá vontnak bizonyítani.

- „felerősíti más terápiák jótékony hatását” – az eljárás alá vont valamennyi bizonyítása arra irányult, hogy a termékeiben szereplő hatóanyagok kedvező hatásait igazolja, olyan bizonyítékot nem csatolt, amely szerint valamilyen terápiának önmagában milyen az eredménye, gombakivonatok hatására azonban ez az eredmény milyen mértékben változik meg kedvező irányban. A Versenytanács az eljárás alá vont azon hivatkozását, hogy a gombakivonat hatására nagyobb dózisban adható a kemoterápia, nem tekinti azonosnak a reklámállítással – még a hivatkozás bizonyítása esetén sem.

- „Komplex immunerősítő és rákellenes gyógygombakivonatok keverékével csökkenthető a környezetszennyezés káros hatásai, mivel azok folyamatosan méregtelenítik a szervezetet” - az eljárás alá vont a terápiás kezelése során elpusztított tumorsejtek szervezetből való eltávolítását jelölte meg méregtelenítő hatásként (állítását nem bizonyítva), ami nem azonos a környezetszennyezés káros hatásainak csökkentésével. Utóbbira csak példát hozott eljárás alá vont ügyvezetője saját korábbi lakókörnyezetéből.

- „hatóanyagai aktiválják a szervezet faló és természetes ölősejtjeit, amelyek megvédik a szervezetet a ráksejtek elszaporodásától és megtámadják illetve elpusztítják a szervezetbe betolakodó kórokozókat, baktériumokat, vírusokat is” – olyan állítás, amely túlzottan kategorikus, mindenfajta ráksejt elszaporodásától még a gombakivonatok által aktivált faló és természetes ölősejt sem védenek meg, és nem teszik ezt minden esetben olyan rákbetegségek esetén sem, amelyekre nézve klinikai kísérletek mutatnak fel kedvező százalékos mértéket.

- „A hatóanyagok ... elősegítik a szervezet méregtelenítését pl. kemoterápia esetén” - a kemoterápia során elpusztult tumorsejtek szervezetből való eltávolítására eljárás alá vont hozott fel szakirodalmi cikket, ami egyrészt nem minősül „tudományos ismeretnek”, másrészt csak a példaként említett helyzetet igazolja, az ennél szélesebb, minden esetben, folyamatosan működő, minden mérgező anyagra vonatkozó méregtelenítést nem.

- „...jelentősen javítják az inzulin érzékenységet, elősegítve a gyógyulást” – eljárás alá vont bizonyítékként egy magyarországi esetleírást és egy külföldi klinikai vizsgálat eredményét csatolta, mely utóbbi dokumentum csak 2. típusú diabetesz betegségre igazolta az állítást.

- „Csökkentheti a kemoterápiás és sugárkezelések mellékhatásait” – megállapítást sugárkezelés tekintetében nem támasztja alá klinikai dokumentum.

X.

A Versenytanács döntése

81. A eljárásban érintett termékek betegséget helyreállító, gyógyító hatására vonatkozó, a 71-82. pontok szerinti, megállapítások sértik a Tpvt. 8. § (2) bekezdésének a) pontját.

82. Az üzleti vállalkozások tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló 2005/29/EK parlamenti és tanácsi irányelvnek (UCP, a továbbiakban: Irányelv) a Bizottság által implementálásra megszabott határideje – 2007. december 12-e - eltelt, azonban hazánkban még nem lépett hatályba a 2008. évi LVII. törvény jelen határozat meghozatala idején. Implementáció hiányában az irányelvben foglaltakat a Tpvt. és a Grt. alkalmazása során figyelembe kell venni, ha az abban foglaltak kedvezőbb eredménnyel járnának az eljárás alá vontra nézve.

A Versenytanács álláspontja szerint az eljárás alá vont által 2007. december 12-ét követően tanúsított magatartás az Irányelv alapján is megtévesztőnek minősül és az Irányelv 1. sz. mellékletének 17. pontjába ütközik.

Az eljárásban érintett magatartás esetében az Irányelv közvetlen alkalmazása az eljárás alá vont számára nem eredményezne enyhébb elbírálást, mint a Tpvt. szerinti megítélés.

83. A Versenytanács úgy ítélte meg, hogy az eljárás alá vont vállalkozás magatartása a Tpvt. 8. § (2) bekezdés a) pontjába ütközik, ezért

- a Tpvt. 77. § (1) bekezdésének d) pontja alapján a Versenytanács az írott sajtóban megjelentetett fizetett hirdetésekben, a PR cikkekben, a szórólapon, az elektronikus médiában elhangzott nyilatkozatokban és a www.max-immun.hu honlapon nyújtott tájékoztatások vonatkozásában **megállapította a jogsértést,**
- a jogsértés súlyára, felróhatóságára tekintettel az eljárás alá vont vállalkozással szemben a Tpvt. 78. § (1) bekezdése alapján **bírság kiszabását is indokoltnak tartotta.**

84. Figyelemmel arra, hogy a MAX-IMMUN Kft. érdemben változtatott tájékoztatási gyakorlatán, a Versenytanács nem látta szükségesnek, hogy

- a Tpvt. 77. § (1) bekezdésének f) pontja alapján a vállalkozást eltiltsa a jogsértő magatartás további folytatásától, és
- előírja, hogy az eljárás alá vont saját költségén tegyen közzé egy - a Versenytanács által megfogalmazott - tájékoztatást azokban a sajtóorgánokban, ahol jogsértő tájékoztatásai korábban megjelentek.

85. A Versenytanács jelképes bírság megállapításáról döntött, figyelemmel elsősorban a versenyfelügyeleti eljárás kezdeti szakaszában, önként megváltoztatott tájékoztatási gyakorlatra. A Versenytanács megítélése szerint ebben az esetben ez a jelképes összeg is alkalmas arra, hogy eltérítse az eljárás alá vont vállalkozást esetleges olyan későbbi szándékától, hogy visszatérjen korábbi reklámozási gyakorlatához. A MAX-IMMUN Kft. mellett szóló körülményként értékelte a Versenytanács azt, hogy az egészséget fenyegető újonnan felismert veszélyforrásokra való új figyelemfelhívási gyakorlat nem párosul sem az eljárás alá vont nevének, sem az általa forgalmazott termékeknek a megjelenítésével, még honlapok közvetítése útján sem. A cikkek a szakorvosok felkeresésére buzdítják az olvasót, és csak nagyon kis teret szentelnek bizonyos gombakivonatok előnyös tulajdonságainak. Az eljárás alá vont korábbi – jogellenesnek minősített – tájékoztatási gyakorlata is inkább a hazai jogszabályok ismeretének hiányát, és azok értelmezésében való járatlanságot tükrözik, mintsem a jogszabályokkal való tudatos szembefordulás szándékát.

86. Megjegyzi a Versenytanács, hogy akár a két termék forgalmi adataiból, akár az eljárás alá vont által becsatolt számlák alapján megállapított reklámköltségből kiindulva számottevően magasabb bírságalap adódott volna, még azt figyelembe véve is, hogy a reklámok nem csak a fogyasztó megtévesztésére alkalmas kijelentéseket tartalmaztak, és a reklámok részben a termékeken túlnyúló egészségmegőrző, veszélyforrásokra felhívó, életmódtanácsokat nyújtó részeket is magukban foglaltak.

87. A bírságot a határozat kézhezvételétől számított harminc napon belül a Gazdasági Versenyhivatal 10032000-01037557-00000000 számú bírságbevételei számlája javára kell megfizetni. A bírság befizetésekor a közlemény rovatban feltüntetendő a versenyfelügyeleti eljárás száma, a megbírságolt vállalkozás neve, valamint a befizetés jogcíme (bírság).

89. A Versenytanács jelen eljárásban nem vizsgálta az eljárás alá vont 2008. évi reklámjait. Nem volt oka kétségbe vonni az eljárás alá vont azon állítását, hogy ezek a reklámok már minden tekintetben megfelelnek a jogszabályi követelményeknek. Jelzi a Versenytanács, hogy ellenkező esetben új versenyfelügyeleti eljárás indulhat az eljárás alá vonttal szemben.

90. A Versenytanács nem látta indokoltnak az eljárás alá vont által megjelölt személyek tanúkenti meghallgatását. Dr. Fachet József – tudományos érdemei ellenére – objektív tanúnak aligha lett volna nevezhető, egyrészt az eljárásban szereplő termékek kifejlesztését megalapozó tudományos munkássága okán, másrészt azért, mert a MAX-IMMUN Kft. által létrehozott alapítvány kuratóriumának elnöke. Az alapítvány és személyesen dr. Fachet József a sajtóreklámban a termékek ajánlójaként szerepelt. Fachet professzor szaktanácsadóként is eljár az eljárás alá vont érdekében. Dr. Jakucs Erzsébet népi gyógyászával kapcsolatos kutatásai és ismeretei – a Versenytanács megítélése szerint – nem vitték volna előrébb a jogsértőnek minősített reklám állítások bizonyítását, és a korábban becsatolt klinikai jelentések és más bizonyítékok értékelését. A Versenytanács az ügy első tárgyalását követően lehetőséget biztosított arra, hogy nevezett személyek cikkei, tanulmányai az ügy irataihoz csatolásra kerüljenek. A Versenytanács a népi gyógyászati tapasztalatokat, részben a gombák vérzéscsillapító és egyéb pozitív, de a termékekhez kevéssé kötődő tulajdonságait és az asztmára és allergiára gyakorolt kedvező hatásait is – dr. Jakucs Erzsébet meghallgatása nélkül is – elfogadta.

91. A határozat elleni jogorvoslati jogot a Tpv. 83.§-ának (1) bekezdése biztosítja.

92. A GVH hatásköre a Tpv. 45. §-án, illetékessége a Tpv. 46. §-án alapul. E rendelkezések értelmében a GVH kizárólagos hatáskörrel rendelkezik minden olyan versenyfelügyeleti ügyben, amely nem tartozik bíróság (86. §) hatáskörébe, illetékessége pedig az ország egész területére kiterjed.

Budapest, 2008. július 9.